



Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lärohandledning till lektionsmaterial för gymnasieskolan i ämnen som
Geografi, Historia, Samhällskunskap, Religion, Engelska och Bild

**VÄRLSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Syfte, mål, målgrupp, tid, omfattning, pedagogisk metod och didaktik

Syftet med lektionsmaterialet är att berätta, lära ut och förmedla kunskaper om afrikanska kulturer idag – i Afrika, i världen och i Sverige, utifrån Etnografiska museets och Världskulturmuseernas samling av föremål, bilder och utställningar.

Undervisningen bedrivs i klassrummet och källor som museiföremål, historiska fotografier och vetenskapliga texter studeras digitalt, och kompletteras med andra källor som nutida bilder, nyhetsartiklar och populärkulturella inslag som musik, film och tv.

Lärarens lektionsupplägg grundar sig i en inledande genomgång av arbetsområdet, följt av ett introduktionsfall där läraren presenterar ett speciellt fall av afrikansk kultur och dess anknutna källor samtidigt som elevernas stundande arbetsuppgifter och dess former visas upp.

Läraren delar därefter upp eleverna i grupper och de får i workshopform ta sig an varsitt fall av en specifik afrikansk kultur, samt ett eller flera anknutna teman. Fallen är sju till antalet och eleverna rekommenderas att vara 3-5 i varje grupp. Efter att de arbetat med uppgifterna redovisar de muntligt för resten av klassen med de aktuella källorna som stöd. Beroende på elevantal bör lektionsmaterialet kräva en lektionstid på mellan 90 och 120 minuter – ca 20 minuters lärargenomgång, ca 30 minuters grupparbete, ca 40-70 minuters redovisning och diskussion.

Lektionsmaterialets fokus ligger på nutida kulturella uttryck och förhållanden, men även hur historiska företeelser och traditioner lever kvar och präglar dagens människor. De olika fallen är valda för att ge en varierad geografisk, kulturell och politisk bild av den afrikanska kontinenten och dess befolkning. De består av Edofolket i Nigeria, Etiopien, Zulufolket i Sydafrika, Tunisien, Demokratiska republiken Kongo, Ghana, Sanfolket i Botswana, samt den nigerianska Yorubakulturen och dess spridning över världen.

Primär målgrupp är gymnasieskolan och vuxenutbildningar. Sekundär målgrupp är grundskola årskurs 7-9. Lektionsmaterialet grundar sig i gymnasieskolans och grundskolans läroplaner och kursplaner (LGY 22 och LGR 22) i skolämnen som Geografi, Samhällskunskap, Historia, Religion, Engelska och Bild. Möjligheterna är stora för samarbete mellan lärare, ämnen och kurser kring det gemensamma temat Afrika, afrikanska kulturer och olika former av källmaterial. Skolämnet Svenska skulle även kunna knytas till tematiken.

Gå som lärare igenom denna handledning, lektionens förberedelser och utförande, samt kopplingar till läroplaner och kursplaner. Fortsätt sen att se över "Lärarens fall" om temat kultur och Edofolket i Nigeria. Detta finns som ett separat dokument som du som lärare själv använder som källmaterial under din introduktion. Gå därefter igenom dokumentet "Fördjupning – Bakgrundsmaterial, källor och bildförteckning", vilket ger grundläggande fakta om varje kultur, land, tema och källa. Elevernas fall och källor finns som separata dokument eller samlade i dokumentet "Elevernas alla fall".

Förberedelser och utförande

Före användandet av materialet Afrikanska kulturer

Om du som lärare anser att ytterligare lektioner och förberedelser behövs för att ta dig an detta lektionsmaterial är ett tips att inleda med en introduktion till den afrikanska kontinenten och dess befolkning. Denna introduktion kan sträcka sig över en eller flera lektioner, eller hinnas med under samma lektion som detta material börjar användas – allt utifrån vilken väg och vilket omfång du som lärare tycker krävs.

Vad kommer eleverna att tänka på när de hör ordet Afrika? Vad känner de till om olika länder och kulturer? Studera kartan över Afrika och dess olika länder. Studera nyhetsförmedlingen i form av tidningsartiklar och tv-program – vad diskuteras i olika afrikanska länder i dag? Titta på en dokumentärfilm om den afrikanska kontinenten.

För det vidare arbetet med detta material i klassrummet kan läraren välja två vägar:

1) Skriva ut fallen, bilderna och texterna på papper och endast låta eleverna använda teknologiska hjälpmedel som mobiltelefoner för Youtube-klipp och utställningen Magasinets app. Under redovisningen kan läraren hjälpa till med att projicera de källor som eleverna använder sig av digitalt på duk i klassrummet.

2) Låta eleverna använda datorer för allt källarbete, samt att låta dem redovisa sina iakttagelser genom att använda sig av respektive falls dokument och projicera dess källor på duk i klassrummet. Även läraren projicerar sina exempel digitalt via duk.

Obs! Lektionsmaterialet går även att använda på plats på Etnografiska museet i Stockholm. Utställningen Magasinets digitala app ersätts då av den riktiga utställningen Magasinet. Kortfilmen "Allt har en historia – Kungariket Benin och den europeiska koloniseringen av Afrika" byts ut mot en lärarledd visning i den faktiska utställningen Vem tillhör föremålen? Konstskatter från kungariket Benin.

Under användandet av materialet Afrikanska kulturer

Läraren introducerar arbetsområdet.

Lärarens fall – Tema: Kultur – Edofolket i Nigeria

Läraren går igenom dokumentet "Lärarens fall" på samma sätt som eleverna förväntas att presentera och arbeta med sina egna fall/kulturer/teman och dess källor.

Inled med att visa de sidor, bilder och filmer om Världskulturmuseerna och Etnografiska museet och dess samling som finns inledningsvis i dokumentet.

Gå därefter igenom det fall som ska studeras – Kultur: Edofolket i Nigeria – och de frågor, uppgifter och syften som ligger som grund.

Presentera dokumentets karta och basfakta om Nigeria, Edofolket och Benin City.

Presentera den första källan – ett museiföremål i form av ett brons huvud/minneshuvud från Kungariket Benin. Presentera Världskulturmuseernas digitala lärplattform Allt har en historia och visa filmen där Afrikaintendent Michael Barrett utifrån det specifika museiföremålet berättar om Edofolket och Kungariket Benin.

Presentera utställningen Magasinet på Etnografiska museet och dess digitala app.

Gå därefter igenom en källa i taget och presentera vad de visar och vad källorna berättar och förmedlar. Betona hur de hänger ihop. Sammanfatta vad de tillsammans säger om fallet Kultur: Edofolket i Nigeria.

Obs! Använd här dokumentet "Fördjupning – Bakgrundsmaterial, källor och bildförteckning" som stöd och facit. I dokumentet redogörs grundligt för vad källorna berättar och hur de kan tolkas. Här finns dessutom exempel på kända afrosvenskar och berömdheter från de olika länderna. Använd dokumentet för att vägleda eleverna när de söker information om sina fall och källor, samt som stöd under deras redovisning.

Elevernas arbete

Presentera kort elevernas olika fall och dela upp grupper. Gå igenom de frågor, syften samt tips och råd som eleverna kan använda sig av i sitt arbete. Som tipsen anger kan det vara en idé att eleverna sinsemellan bestämmer vem som gör vad.

Låt dem sätta i gång och stötta eleverna i arbetet med källorna. Vad kan källorna berätta? Vad visar de? Hur analyseras en bild och en text? Hur kan källor tolkas? Hur hänger källorna ihop? Få dem att reflektera över sitt lärande och källorna till fakta och kunskap. En källa är oftast en del av en större kontext. Vad finns det för likheter och skillnader? Diskutera afrikanska diasporagrupper/afrosvenskar i Sverige.

Låt grupperna redovisa med stöd av en duk där källor, bilder och filmer kan projiceras.

Ställ ytterligare frågor i samband med deras redovisning. Är det något de kan utveckla? Få dem att fundera och spekulera. Vad har de lärt sig? Var det något som överraskade? Diskutera och jämför elevernas nya kunskaper om afrikanska kulturer med förhållanden i Sverige, i Europa och i Västvärlden. Finns likheter och skillnader med förhållanden här? Har eleverna några egna frågor de funderar över? Använd dokumentet "Fördjupning – bakgrundsmaterial, källor och bildförteckning" som stöd.

Efter användandet av materialet Afrikanska kulturer

Om du som lärare anser att ytterligare lektioner och material behövs för att fortsätta, fördjupa och bredda detta studieområde efteråt är tipset att inleda ett arbete med mer självständiga arbeten och/eller fördjupande grupparbeten. Låt eleverna välja ett eget afrikanskt land samt ett eller flera specifika teman inom denna kontext. Låt eleverna själva söka material och källor – gärna olika former av sådana – och låt dem redovisa sina rön för klassen.

Kopplingar till gymnasieskolans läroplan och kursplaner – LGY22

Lektionsmaterialet tar upp begrepp och tematik inom grundskolans och gymnasieskolans läroplan och olika ämnens kursplaner gällande Afrikas befolkning, geografi, kulturer, politik, religion, konst, samhällen och historia, men även mer globala begrepp som nationalism, kolonialism, imperialism, migration, handel, resursfördelning, ökat välstånd, fredssträvanden, teknisk utveckling, rasism, slaveri, makt, förtryck, konflikter, frigörelse, folkmord, demokratisering, mänskliga rättigheter, etnicitet, kön, genus, ursprungsfolk och identitet. Materialet hjälper även eleven möjlighet att utveckla sin förmåga att använda, tolka och analysera olika former av källor, samt presentation i olika varianter, muntligt och med digitala hjälpmedel.

Utifrån gymnasieskolans allmänna läroplan innefattar materialet ett:

Ett internationellt perspektiv - vilket är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet. Det internationella perspektivet ska också bidra till att utveckla elevernas förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.

Det historiska perspektivet – vilket är viktigt i undervisningen för elevernas förståelse för samtiden och beredskap inför framtiden. Undervisningen ska också utveckla förståelse för kunskapers relativitet och förmåga till dynamiskt tänkande.

Utifrån gymnasieskolans allmänna läroplan ger materialet eleverna möjligheten att utveckla sin förmåga kring:

- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,
- kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande,
- kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje,
- har kunskaper om internationell samverkan och globala samband och kan bedöma skeenden ur svenskt, nordiskt, europeiskt och globalt perspektiv, och
- Kritisk granskning, tolkning och användning av olika slags källmaterial, i digital och annan form, utifrån källkritiska kriterier och metoder.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.

Utifrån gymnasieskolans kursplaner berör materialet dessutom det centrala innehållet i flera olika ämnen:

Historia

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välbefinnande, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.
- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.
- Tolkning och användning av olika slags källmaterial i digital och annan form.
- Hur individer och grupper använt historia i samband med aktuella konflikter och samsamssträvanden.
- Förmåga att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.

Geografi

- Geografiska källor och rumslig information. Hur data samlas in, till exempel genom kartor, satellit- och flygbilder, fältstudier och laborationer. Hur geografisk information värderas, bearbetas och presenteras. Hur man framställer kartor.
- Förmåga att använda olika geografiska källor, metoder och tekniker vid arbetet med geografisk analys samt att samla in, bearbeta, värdera och presentera geografisk information.

Samhällskunskap

- Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån olika demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Digitalisering och mediers innehåll samt nyhetsvärdering när det gäller frågor om demokrati och politik.
- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Folkrätten i väpnade konflikter. Den internationella humanitära rätten och skyddet för civila i väpnade konflikter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.
- Presentation i olika former, till exempel debatter och debattinlägg.

Religionskunskap

- Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån till exempel religiösa skrifter, traditioner, sociala medier samt historiska och nutida händelser.

Engelska

- Förståelse av kulturella och sociala förhållanden i olika sammanhang och områden där engelska används.
- Innehåll och form i olika typer av fiktion.
- Aktuella händelser, sociala och kulturella företeelser och förhållanden samt värderingar i olika sammanhang och områden där engelska används, även i jämförelse med egna erfarenheter och kunskaper.
- Engelska språkets ställning i världen.
- Talad engelska i varierande tempo, även med inslag av sociolektal och dialektal variation, och texter, från olika medier.
- Talad engelska och texter som är berättande, förklarande, diskuterande, argumenterande och rapporterande – varje slag för sig eller i olika kombinationer. Till exempel intervjuer, reportage, manualer och enklare populärvetenskapliga texter.
- Skönlitteratur och annan fiktion.
- Sånger och dikter.

Bild

- Betraktande, analys och tolkning av, och även samtal om, olika typer av visuella framställningar i anslutning till eget bildarbete.
- Hur bilden och bildens uppbyggnad kommunicerar med betraktaren och hur betraktaren tolkar bilden utifrån dess beståndsdelar.
- Hur olika bildgenrer ställer skilda krav på slutresultatet. Skillnader mellan bilder, hur de är konstruerade och hur de framträder, hur sammanhanget påverkar bilden och hur bilder ges olika betydelser i olika sammanhang.